

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ

освітньо-професійна програма Екологія
спеціальність 101 Екологія
галузь знань 10 Природничі науки
освітній ступінь Бакалавр
факультет Агротехнологій та екології

Розробник: **Марина САМОЙЛІК**, професор, професор кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, доктор економічних наук

Гарант ОНП: **Анна ТАРАНЕНКО**, доцент, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук

Полтава 2021 р.

Назва навчальної дисципліни	Екологічна паспортизація територій
Назва структурного підрозділу	Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	101 Екологія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	«Агроекологія», «Моніторинг довкілля», «Управління екологічною безпекою», «Оцінка екологічних ризиків»
Контактні дані розробників, залучених до викладання	<i>Викладач:</i> Самойлік М.С., професор, професор кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, доктор економічних наук <i>Контакти:</i> ауд. 37 (навчальний корпус №1) <i>e-mail:</i> maryna.samoilyk@pdaa.edu.ua , сторінка викладача https://www.pdaa.edu.ua/people/samoilyk-maryna-sergiyivna

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: отримання здобувачами вищої освіти знань щодо паспортизації об'єктів навколишнього середовища - як процесу послідовного збирання, узагальнення та зберігання відомостей про кожний конкретний об'єкт: промислове підприємство, промислову ділянку, річку, відходи тощо, а також формування знань про паспорт - як документ реєстраційний і технологічний, що містить основні умовно-постійні відомості про якийсь об'єкт (підприємство, устаткування тощо); оволодіння основними напрямками дослідження проблем природокористування, методами контролю за екологічним станом компонентів довкілля. Засвоєння цього курсу допоможе студентам в проведенні екологічного картографування на основі статистичних і практичних матеріалів промислових комплексів, складанні програми моніторингових досліджень довкілля.

Основні завдання навчальної дисципліни: обґрунтування необхідності паспортизації як ефективного засобу управління природокористуванням; вивчення наявних нормативних вимог до змісту, структури і оформлення екологічного паспорта чи аналогічних документів; отримання практичних умінь в розробці екологічного паспорта.

Компетентності	Програмні результати навчання
<p>Обґрунтуванні необхідності запровадження екологічної політики і відповідних зобов'язань, а також в реалізації природоохоронного законодавства.</p> <p>Формуванні системи управління впливом господарської діяльності на навколишнє природне середовище та використання ресурсів; проведенні внутрішнього екологічного моніторингу та контролю.</p> <p>Оцінюванні ефективності, повноти і обґрунтованості заходів, що вживаються для охорони навколишнього природного середовища на об'єкті екологічного аудиту.</p>	<p>Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.</p> <p>Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти.</p> <p>Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p>

Політика оцінювання

Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1 Екологічні дослідження для екологічної паспортизації Юридичні основи екологічної паспортизації. Організація процесу паспортизації

Тема 2. Причини необхідності екологічної паспортизації природних і антропогенних об'єктів. Паспортизація територій (загальні дані). Перелік територій, що підлягають екологічній паспортизації. Мета і зміст екологічної паспортизації територій. Форми екологічної паспортизації територій. Організації, що виконують екологічну паспортизацію територій. Значення екологічної паспортизації територій

для оцінки якості навколишнього середовища. Екологічна паспортизація в системі регіонального екологічного моніторингу

Тема 3.. Ландшафтно-екологічні дослідження. Методи дослідження: картографічний, математичний та космічний. Етапи ландшафтної геохімічних досліджень. Екологічне прогнозування. Ландшафтно-меліоративні екологічні дослідження (ЛМЕД). Особливості ЛМЕД в умовах зрошення та осушення.

Тема 4. Юридичні основи екологічної паспортизації. Форми екологічного паспорта. Терміни та їх визначення. Розвиток нормативної бази екологічної паспортизації територій та підприємств в Україні.

Тема 5. Паспортизація територій та підприємств

Тема 6. Екологічний паспорт підприємства, зміст його та оформлення. Екологічна паспортизація підприємств. Визначення екологічного паспорта підприємства, форми паспорта. Мета екологічної паспортизації підприємств. Структура та зміст екологічного паспорта підприємства. Екологічна паспортизація області, міста. Структура та зміст екологічного паспорта області. Структура та зміст екологічного паспорта міста.

Тема 7. Екологічний паспорт природних об'єктів: Визначення екологічного паспорта природних об'єктів, структура та зміст.. Паспортизація лісових масивів. Особливості лісоекологічних досліджень. Розподіл лісонасаджень. Вивчення зовнішніх ознак пошкодження лісу. Основні типи лісоекологічних карт. Паспортизація атмосферного повітря. Основні напрямки дослідження атмосферного повітря. Етапи вивчення впливу промислових комплексів на стан атмосферного повітря. Карти забруднення атмосферного повітря. Паспортизація водних об'єктів. Джерела забруднення поверхневих і підземних вод. Використання водних ресурсів. Типи водно-екологічних карт. Зміст екологічного паспорта водного об'єкту.

Тема 8. Паспортизація земельних ресурсів. Аналіз структури та негативної тенденції в зміні структури. Зображення еродованості на картах. Класифікація земель по рівню забруднення. Забруднення ґрунтів пестицидами, важкими металами. Класифікація профільної деградації ґрунтів. Тема 6. Екологічна паспортизація відходів. Процес збирання та зберігання інформації щодо походження, фізико-хімічних властивостей, санітарних та інших показників. Дослідження процесу утилізації відходів на підприємстві. Оцінка показників утворення, накопичення та використання твердих відходів. Паспортизація полігонів, хвостосховищ та інших місць зберігання, накопичення відходів. Стандартизований опис технологічних характеристик, показників впливу на навколишнє середовище, здоров'я

1. Система оцінювання

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
<i>Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</i>	29	29	17
<i>Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства</i>	20	20	12
<i>Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти</i>	21	21	13
<i>Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</i>	30	30	18
Разом	100	100	60

Методи навчання:

МН1: словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда.

МН 2: наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.

МН 3: практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, розрахункові роботи.

МНСР 1: самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни за програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання		
	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольна робота

	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.	10	16	4	6	4	7
Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства	7	12	2	4	3	4
Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти	7	12	2	4	3	5
Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.	10	16	4	7	4	7

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

<i>Лекція 1. Загальні поняття і значення екологічного аудиту</i>	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань на самостійну роботу	Виконання контрольної роботи	
<i>Лекція 1. Екологічні дослідження для екологічної паспортизації</i>	8	5	12	13
<i>Лекція 2. Причини необхідності екологічної паспортизації природних і антропогенних об'єктів.</i>	4	5		9
<i>Лекція 3. Ландшафтно-екологічні дослідження. Методи дослідження</i>	8	5		13
<i>Лекція 4. . Юридичні основи екологічної паспортизації.</i>	8	5		13
<i>Лекція 5. Паспортизація територій та підприємств</i>	8	5		13
<i>Лекція 6. . Екологічний паспорт підприємства, зміст його та оформлення.</i>	4	5		9

<i>Лекція 7. Екологічний паспорт об'єктів природних</i>	4	5		9
<i>Лекція 8. Паспортизація земельних ресурсів.</i>	4	5		21
Разом	48	40	12	100

Рекомендована література

1. Техноекологія та охорона навколишнього середовища: Навч. посібник / С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева. - Львів: Новий Світ-2000, 2004.- 256 с.
2. Курс инженерной экологии: Учеб, для вузов/ И.И.Мазур, О.И.Молдаванов. - М.: Выс.школа, 1999.- 447 с.
3. Екологічна безпека: Підручник / В.М. Шмандій, М.О. Клименко, Ю.С. Голік, А.М. Прищепа, В.С. Бахарев, О.В. Харламова - Херсон: Олді-плюс, 2013. - 366 с.
4. Екологічне право України: [підруч. для студ. юрид. спец, вищ навч. закл.] / за ред.. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. - Х.: Право, 2009. - 328 с.
5. Екологічне управління: Підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.
6. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення. / А.Б. Качинський- К.: НІСД, 2001. -312 с.
7. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. /А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіната ін. - Х.: Право, 2012. - 296 с.
8. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Організація управління в екологічній діяльності: Навч. посібник. / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Ю.Г. Масікевич, В.Д. Солодкий та ін - Харків: НТУ "ХПГ, 2002. - 304 с.
9. Управление техногенно-экологической безопасностью в контексте парадигмы устойчивого развития: концепция системно-динамического решения/ С.И.Дорогунцов, А.Н.Ральчук.- К.: Наукова думка, 2002.- 200 с.
- 10.Экология и охрана биосферы при химическом загрязнении: Учеб, пос./ Д.С.Орлов, Л.К.Садовникова, И.Н.Лозановская.- 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Выс.школа, 2002.- 334 с.
- 11.Екологія і ресурси: Збірн. праць Укр. ін-ту дослід, навколиш. серед, і ресурсів/ Ред. В.Я.Шевчук - К: ЗАТ "Ей-БІ-Сі", 2001.- 234 с.
- 12.Моніторинг якості повітря: Монографія/ О.І.Троянський, О.А.Дашковський.- Житомир: Волинь, 2004.- 192 с.
- 13.Білявський Г. О.Основи екології: Підручн. для студ. вищ. навч. закл. / Г. О. Білявський, Р.С.Фурдуй, Костіков І.Ю.- К.: Либідь, 2004408 с.
- 14.Экология землепользования и охрана природных ресурсов.: Учебники и учебные пособия для студентов среди, спец.учеб. заведений/ А.А.Варламов, А.В.Хабаров.- М.: Колос, 1999.- 160 с.
15. Лабораторний та польовий практикум з екології/ Ред. В.П. Замостян - К, 2000 - 216 с.
- 16.Экология и устойчивое развитие: Учеб, пособ./ О.К.Дрейер, В.А.Лось,- М.: Изд-во УР АО, 1997.-224 с.

17. Экология и экономика природопользования: Учебник для вузов/ Под ред. проф. Э.В.Гирусова,- М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998,- 455 с.
18. Экология, окружающая среда и человек: Учебное пособие для вузов, средних школ и колледжей.- М.: Гранд, 2000.- 320 с.
19. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навчальний посібник.- 3-тє вид., випр. і доп.- К.: Знання, 2004.-312 с.
20. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи): Навчальний посібник/ В.С.Джигирей, В.М.Сторожук, Р.А.Яцюк.- Вид. друге, доп.- Львів: Афіша, 2000.- 270 с.
21. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення: Національному інституту стратегічних досліджень десять років.- К.: НІСД, 2001.- 313с. 7. Національне буття серед екологічних реалій./ М.М.Кисельов, Ф.М.Канак.- К.: Тандем, 2000.- 320с.
22. Економічні аспекти вирішення екологічних проблем утилізації твердих побутових відходів: Монографія/ О.В.Мороз, А.О.Свентух, О.Т.Свентух.- Вінниця: Універсум, 2003.- 110 с.